

KAPITEL ET

Hvorfor er vi bange?

Hvorfor er I bange,
I lidettroende?

MATT 8,26

Du var sikkert blevet venner med min bror, hvis du havde mødt ham. Alle kunne lide Dee. Han knyttede nye venskaber næsten lige så hurtigt og nemt, som en bager bager brød. Hans håndtryk var fast og varmt, og hans latter var buldrende og smittende. En fremmed fik ikke lov at være fremmed særligt længe for Dee. Som den generte lillebror hængte jeg mig altid på Dee, hvis jeg skulle lære nogen at kende. Når en ny familie flyttede ind på vores vej, eller en ny dreng dukkede op på legepladsen, var det altid Dee, der knyttede kontakten for os begge.

På et tidspunkt midt i teenageårene fik Dee imidlertid en 'ven', han skulle have undgået: En hjemmebrygger, der solgte øl til mindreårige. Alkohol kom ind i vores liv, og den tryllebandt mig, men slavebandt Dee. Gennem de følgende fire årtier kom min brors drikkeri til at koste ham helbred, nære forhold, karriere, penge. Alkohol blev fortegnet for hele resten af hans liv på nær de to sidste år.

Det er svært at sige, hvorfor mennesker nogle gange er i stand til at tage sig sammen og andre gange ikke. Min bror lod stå til i næsten fyrre år, men i en alder af fireoghalvtreds fandt han pludselig en ny viljestyrke og lagde giften på hyl-den. I sin nye ædru tilstand stabiliserede han sit ægteskab, forsøgte at genoprette forholdet til sine børn og meldte sig ind i Anonyme Alkoholikere. Desværre havde han allerede da skadet sig selv uopretteligt med fyrre års drikkeri og tredive års rygning af tre pakker cigaretter om dagen. Hans hjerte var på nippet til at give op.

En januar aften i den uge, hvor jeg begyndte at skrive denne bog, klagede han til sin kone, Donna, over, at han havde svært ved at trække vejret. Han havde allerede aftalt en tid hos lægen i forbindelse med et beslægtet problem, så han besluttede sig for at prøve at sove det væk. Det lykkedes ikke. Han vågnede klokken fire om morgenen med stærke smerter i brystet og var med det samme klar over, at han måtte på hospitalet hurtigst muligt. Ambulancefolkene fik hurtigt Dee op på en bære og ud i ambulancen. Min bror vinkede svagt, smilede tappert til sin kone og sagde, at det nok skulle gå, men da hun og én af deres sønner nåede frem til hospitalet, var han allerede død.

Lægen, der gav dem beskeden, inviterede dem med ned at se hans døde legeme. Med armene om hinanden gik de ind gennem døren og så hans sidste budskab til dem. Den ene hånd lå på hans lår med de midterste fingre foldet ind og tommelfingeren strakt: det internationale tegnsprogstegn for »Jeg elsker dig/jer«.

Jeg har prøvet at forestille mig de sidste øjeblikke af min brors jordiske liv; hvordan han suser ud ad landevejen i en ambulance, der blinker blå i natten, mens hans hjerte langsomt svækkes, selv om redderne gør, hvad de kan for ham. Der ligger han med slanger og ledninger og kæmper for livet og indser på et tidspunkt, at han vil tabe kampen. I det øjeblik går han ikke i panik, men finder nyt mod til at tænke på andre og sende dem et sidste kærligt budskab.

Måske har du også brug for at finde nyt mod. Du er måske ikke nået til dine sidste hjerteslag, men måske kan du se enden på dit arbejdsliv, dine muligheder eller dine forhåbninger. Måske bringer hver dag dig nye gode grunde til at frygte fremtiden.

De taler om fyringer på arbejdet, økonomisk afmatning, uro i Mellemøsten, nedtur på boligmarkedet, global opvarmning, nye angreb fra Al Qaeda. En bindegals diktator samler på atomspræghoveder, ligesom andre mennesker samler på årgangsvine. Der udbryder svineinfluenza i nabobyen. Vore dages pest, terrorismen, begynder med ordet *terror* (*skræk, rædsel*). Nyhedsudsendelserne serverer så mange foruroligende nyheder, at det er lige til en reklame for beskyttelsesrum dybt under de norske fjelde.

Vi frygter at blive sagsøgt, komme ind som den sidste eller blive bragt til tiggerstaven. Vi frygter modernismen på ryggen, den nye dreng på vejen eller bare lyden af uret, der med sine tik ubønhørligt bringer os nærmere døden. Vi spænder økonomiske sikkerhedsnet ud, udvikler avancerede sikkerhedssystemer og styrker politi og militær, og alligevel

stiger befolkningens samlede forbrug af lykkepiller år efter år. Samtidig »er almindelige børn i dag mere ængstelige, end psykiatriske patienter var det i 1950'erne«.¹

Det er, som om frygten har lejet nabogrunden hundrede år frem i tiden og hele dagen står og stirrer ind over hækken. Frygten viser ingen hensyn, men gør sit bedste for at fylde hele vores hjerte, så glæden må flytte ud. Har du nogensinde set de to trives sammen? Kan man være både glad og bange på samme tid? Kan man være rolig og bange? Fortrøstningsfuld og bange? Omsorgsfuld og bange? Nej. Frygten er som skolegårdens store bølge: højkrøstet, dominerende og unyttig. Frygten larmer meget og fylder meget, men udretter uendelig lidt.

Frygt har aldrig inspireret til en symfoni eller et digt, forhandlet en fredsaftale på plads eller helbredt en sygdom. Frygt har aldrig ført en familie ud af fattigdom eller reddet et land fra tyranni. Frygt har aldrig reddet et ægteskab eller en forretning. Det har mod gjort. Tro har gjort det. Det har mennesker, som nægtede at lade sig styre af deres angst, gjort. Men angsten selv? Den skubber os bare ind i et fængsel og smækker døren bag os.

Ville det ikke være skønt, hvis vi bare kunne gå ud?

Forestil dig, hvordan dit liv ville være uden frygt. Hvad hvis du kunne møde enhver trussel med tro i stedet for frygt? Hvis du kunne have en frygtmagnet svævende over dit hjerte, så hvert eneste gram angst, usikkerhed og tvivl hele tiden blev suget ud, hvad ville der så blive tilbage? Forestil dig en dag, bare en enkelt dag, uden nogen frygt for fiasko,

afvisning eller ulykker. Kan du overhovedet forestille dig et liv uden frygt? Det er den mulighed, der gemmer sig i Jesu spørgsmål.

»Hvorfor er I bange?« spørger han (Matt 8,26).

Vores første reaktion er måske tvivl på, at Jesus mener det alvorligt. Laver han sjov? Vil han provokere? Fange vores opmærksomhed ved at spørge dumt? For os lyder det jo ligesom, hvis den ene svømmer spørger den anden: »Hvorfor er du våd?« Men Jesus smiler ikke. Han er gravalvorlig. De mænd, han stiller spørgsmålet til, er også meget alvorlige. En storm har forvandlet deres fredelige sejltur på søen til et mareridt.

En af dem beskriver oplevelsen på denne måde: »Jesus gik om bord i en båd, og hans disciple fulgte ham. Da blev der et voldsomt uvejr på søen, så båden skjultes af bølgerne« (Matt 8,23-24).

Sådan fortalte Matthæus. Han huskede den hylende storm og den dansende båd, og derfor valgte han sine ord med omhu. Her kunne det ene ord ikke være lige så godt som det andet. Han tog sin græske synonymordbog ned fra hylden og ledte efter et ord, der kunne beskrive, hvordan bølgerne hamrede ind over stævnen. Han sprang de almindelige betegnelser for blæst, storm, byge og skybrud over. Disse ord kunne ikke beskrive det, han følte og så den nat: båden der blev kastet rundt, og himmel og jord der stod i ét. Det var ikke bare stærk vind og skum på bølgetoppene, han huskede. Han lod sin finger løbe videre hen over synonymerne, indtil den standsede ved et ord, der kunne bruges.

»Der har vi det!« *Seismos* - en rystelse, et kaotisk udbrud i himmel og hav. »Da blev der et *seismos* på søen.«

Ordet har stadig en plads i vores sprog. En *seismolog* studerer jordskælv, og skælvene måles af en *seismograf*. Matthæus og en bådfuld nyhvervede rekrutter blev den nat ramt af et *seismos*, der slog dem med rædsel. Matthæus bruger kun ordet to andre steder i sit evangelium: ved Jesu død på korset (Matt 27,51-54) og igen ved Jesu opstandelse (28,2). Begge gange oversætter vi her ordet med 'jordskælv'. Den storm, som Jesus fik til at lægge sig, gav således anledning til en af de tre store rystelser, Jesus frembragte i verden. Den ene gang var, da han besejrede synden på korset, den anden gang var, da han besejrede døden ved sin opstandelse, og den tredje gang er altså her, hvor han besejrer frygten på søen.

En *pludselig* frygt. Vi ved, at frygten opstod pludseligt, for det gjorde stormen. I en ældre, amerikansk bibeloversættelse står der: »*Pludselig* blev der et voldsomt uvejr ude på søen.«

Ikke alle storme opstår pludseligt. En landmand på den amerikanske prærie kan se tordenskyerne bygge sig op i horisonten flere timer, før det begynder at regne. Men denne storm slog ned som en høg. Det ene øjeblik er disciplene ved at finde terningerne frem for at spille yatzy, og kort efter sidder de gennemblødte og klamrer sig til rælingen.

Peter og Johannes, som er erfarne sømænd, kæmper for at holde sejlet nede, mens landkrabben Matthæus kæmper for at holde sin frokost nede. Det her stod der da ikke noget

om i brochuren? Man fornemmer hans overraskelse i den måde, han sætter sine to sætninger sammen på: »Jesus gik om bord i en båd, og hans disciple fulgte ham. Da blev der et voldsomt uvejr på søen« (8,23-24).

Skulle man ikke forvente en mere munter fortsættelse, en mere behagelig konsekvens af at følge Jesus? Noget i denne retning, måske: »Jesus gik om bord i en båd, og hans disciple fulgte ham. Pludselig lyste en stor regnbue op på himlen, en flok hvide duer boltrede sig muntert i luften, og masten spejlede sig i den blikstille sø.« Er det ikke mere sådan noget, Kristi efterfølgere kan forvente? Nej, egentlig ikke. Denne beretning er en meget direkte og gerne uvelkommen påmindelse om, at hvis man stævner ud med Kristus, kan man nemt blive både kold og våd. Hans disciple må forvente både kraftig modvind og høj søgang. »I verden har I trængsler« (Joh 16,33). Læg mærke til, at Johannes her hverken skriver »måske« eller »indimellem«.

Kristi disciple får også malaria og må begrave børn og kæmpe mod afhængighedsforhold og misbrug, og derfor oplever de også frygt. Kristne rammes af storme som alle andre mennesker. Det, der adskiller os fra andre, er den, som vi møder i stormen: en rolig og upåvirket Kristus.

»Men han [Kristus] sov« (vers 24).

Kan du se det for dig? Tordenen buldrer, og disciplene skriger, men Jesus sover trygt videre. Han ligger ikke bare og kryber sammen eller sover rævesøvn, nej, han er langt inde i drømmeland. Ville du kunne sove i den situation? Kunne du tage dig en lille lur i en rutsjebane? I en vindtunnel? Eller

til en koncert med stortrommer og pauker? Jesus sover fra alle tre ting på én gang!

Markusevangeliet følger to interessante detaljer til Matthæus' beretning: »Jesus lå i agterstavnen og sov på en hynde« (Mark 4,38). I agterstavnen på en hynde. Hvorfor det første, og hvor kom den sidste fra?

I det første århundrede fiskede man med tunge vod på sine fiskenet. Fiskerne opbevarede nettene i et overdækket rum i agterstavnen, der var indrettet til formålet. Det var ikke særlig praktisk at sove *på* agterdækket, for der var ingen krog at ligge i og ingen beskyttelse mod vind og vejr. Det lille rum *under* agterdækket var imidlertid velegnet til formålet. Det var det eneste sted på skibet, hvor man kunne ligge beskyttet og for sig selv. Jesus, som måske var lidt træt efter dagens hurlumhej, var kravlet derind for at få sovet lidt.

Derinde lå han ikke på en blød madras, men på en sandsæk af læder. En ballastsæk. Fiskere i Middelhavet bruger stadig den slags sække. Sådan en sæk vejer omkring halvtreds kilo, og de bruges som ballast for at få båden til at ligge roligt i vandet.² Tog Jesus selv en sæk med ned under agterstavnen for at bruge den som madras, eller sørgede disciplene for, at deres Mester ikke skulle ligge direkte på bådens net? Vi ved det ikke, men det fremgår i hvert fald, at den lille lur var planlagt. Han lagde sig ikke bare ned, der hvor han tilfældigvis sad, fordi han ikke kunne holde sig vågen. Jesus vidste, at der var en storm på vej, og alligevel valgte han at holde siesta. Han kravlede ind i en krog, lagde

sig til rette på det mest behagelige leje, han kunne finde, og faldt trygt i søvn.

Det frustrerer disciplene. Matthæus og Markus gengiver deres reaktioner i form af bange udråb og et fortvivlet spørgsmål.

»Herre, frels os! Vi går under!« råber de (Matt 8,25) og spørger: »Mester, er du ligeglad med, at vi går under?« (Mark 4,38).

De spørger ikke efter Jesu styrke: »Kan du få stormen til at lægge sig?« Eller hans viden: »Er du klar over, hvor meget det stormer?« Eller hans erfaring: »Ved du, hvordan man kan ride sådan en storm af?« I stedet sætter de spørgsmålstegn ved Jesu omsorg og ansvarlighed: »Er du ligeglad...?«

Det er frygten, der taler. Frygt undergraver vores tillid til Guds godhed. Vi begynder at tvivle på, at kærligheden bor i himlen. Hvis Gud kan sove gennem vores storme; hvis han kan holde sine øjne lukket, når vi spærrer vores op i rædsel; hvis han kan lade stormen ramme os, selv om vi følger ham op i hans båd – har han så overhovedet omsorg for os? Frygten vækker tvivlen, og tvivlen avler vrede.

Det gør os til kontrolfreaks. »Gør noget ved den storm!« er det implicite krav i disciplenes spørgsmål. »Få det til at gå væk, eller ... eller ... eller også!« Frygtens kerne er en følelse af at have mistet kontrollen. Når livet kaster os for meget omkring, griber vi ud efter det i livet, som vi kan styre: vores spisevaner, et rent og ryddeligt hus, armlænet i et fly eller i mange tilfælde: andre mennesker. Jo mere usikre vi bliver, jo mere plagsomme og hensynsløse bliver

vi også. Vi knurrer og blottes vores tænder. Hvorfor? Fordi vi er onde? Det er selvfølgelig noget af grunden, men det er nok så meget, fordi vi føler os trængt op i en krog.

Det giver Martin Niemöller os et ekstremt eksempel på. Niemöller var præst i Tyskland og blev kendt for sin modstand mod Adolf Hitler. Da Niemöller i 1933 så Hitler for første gang, blev han bare stående bagerst i rummet og lyttede. Da hans kone senere spurgte ham, hvad han havde fået ud af det, svarede han: »Det gik op for mig, at hr. Hitler er et meget skræmt menneske.«³ Frygten bringer vores indre tyrannop til overfladen.

Den ødelægger også vores hukommelse. Disciplene havde al mulig grund til at stole på Jesus. De havde på dette tidspunkt set, hvordan han »helbredte al sygdom og lidelse blandt folket« (Matt 4,23). De havde oplevet, hvordan han helbredte en spedalsk med en berøring og en tjener med en befaling (Matt 8,3.13). Peter kunne takke Jesus for, at hans svigermor var blevet rask igen (Matt 8,14-15), og de havde alle set dæmoner flygte til alle sider som flagermus, der forlader deres hule. »Han drev ånderne ud ved sit ord og helbredte alle de syge« (Matt 8,16).

Burde en eller anden ikke lige tænke lidt tilbage i tiden og minde de andre om deres hidtidige erfaringer med Jesus? Havde de da helt glemt, hvad de havde set Jesus udrette? Måske havde de. Frygt kan skabe en form for åndeligt hukommelsestab. Den kan fordunkle vores minder om mirakler. Få os til at glemme Jesu gerning og Guds godhed.

Frygt er en rædselsfuld følelse. Den suger livet ud af sjælen, får os til at gå i fosterstilling og tapper os for glæde og livsmod. Vi bliver som tomme spøgelseshuse, der står og forfalder, berøvet den næring og trivsel og varme, de engang indeholdt. Når frygten får lov at regere i vores liv, bliver sikkerhed vores gud. Når sikkerhed bliver vores gud, dyrker vi det risikofri liv. Kan den, der elsker og dyrker sikkerheden, udrette noget stort? Kan den, der undgår enhver risiko, gøre en ædel gerning? For Gud? For andre mennesker? Nej. Den frygtsomme kan ikke elske fuldt ud, for kærligheden er risikabel. Han kan ikke give til de fattige, for det er en særdeles usikker investering. Den frygtsomme kan ikke drømme store drømme, for hvad hvis drømmene viser sig at være luftkasteller? At dyrke sikkerhed er det samme som at fraskrive sig storhed. Derfor er det ikke så sært, at Jesus blæser til kamp mod frygten.

En stor del af Jesu befalinger og formaninger kan henføres til 'frygt ikke'-kategorien. Evangelierne indeholder 125 opfordringer eller påbud af Jesus. I 21 af disse formaner han os til »ikke at forfærdes« eller »ikke at frygte« eller at »fatte mod« eller »være frimodige«. Formaningen til at elske Gud og sin næste optræder til sammenligning kun otte gange. Hvis hyppighed har noget at sige, tager Jesus altså vores frygt meget alvorligt. Igen og igen opfordrer han os til ikke at frygte.

Søskende kan nogle gange sidde og brokke sig over eller grine ad nogle af deres forældres mest almindelige formaninger. De husker, hvordan deres mor altid sagde: »Kom nu

ikke for sent hjem« eller: »Har du ryddet op på dit værelse?« Far havde også sine yndlingsformaninger som: »Op med humøret« eller: »Lav dine lektier.« Jeg tænker på, om disciplene mon nogensinde sad på samme måde og mindedes, hvad Kristus altid havde formanet dem til. I så fald kunne de have sagt: »Han prøvede altid at sætte mod i os.«

Frygt derfor ikke, I er mere værd end mange spurve.
(Matt 10,31)

Vær frimodig, søn, dine synder tilgives dig.
(Matt 9,2)

Derfor siger jeg jer: Vær ikke bekymrede for jeres liv. (Matt 6,25)

Frygt ikke, tro kun, så vil hun blive frelst.
(Luk 8,50)

Vær frimodige, det er mig, frygt ikke! (Matt 14,27)

Frygt ikke dem, der slår legemet ihjel, men ikke kan slå sjælen ihjel. (Matt 10,28)

Frygt ikke, du lille hjord, for jeres fader har besluttet at give jer Riget. (Luk 12,32)

Jeres hjerte må ikke forfærdes! Tro på Gud, og tro på mig ... kommer jeg igen og tager jer til mig, for at også I skal være, hvor jeg er. (Joh 14,1,3)

Jeres hjerte må ikke forfærdes og ikke være modløst. (Joh 14,27)

Men han sagde til dem: »Hvorfor er I rystede, og hvorfor kommer der tvivl i jeres hjerte?« (Luk 24,38)

I skal høre krigslarm og rygter om krig. Se til, at I ikke lader jer skræmme. (Matt 24,6)

Men Jesus gik hen og rørte ved dem og sagde: »Rejs jer og frygt ikke!« (Matt 17,7)

Jesus vil ikke have dig til at leve i permanent frygt. Det vil du heller ikke selv. Jeg går ud fra, man aldrig hører dig sige noget af det følgende:

Min angst giver mig virkelig overskud i hverdagen.

Jeg ville være en dårlig far, hvis jeg ikke var sådan en hypokonder.

Gud ske lov for min pessimisme. Jeg er blevet et bedre menneske, efter jeg mistede mit håb.

Min læge siger, at hvis jeg ikke bekymrer mig noget mere, vil det gå ud over mit helbred.

Nej, vi har alle lært frygtens pris at kende på den hårde måde.

Derfor er Jesu spørgsmål også i høj grad relevant for os alle sammen, når han løfter hovedet, træder ud til os i stormen og siger: »Hvorfor er I bange, I lidettroende?« (Matt 8,26).

Frygten tjener selvfølgelig ofte et godt formål. Den kan være som en kanariefugl i en kulmine, der besvimer i sit bur og advarer kulminearbejderen mod en truende fare. En sund dosis frygt kan forhindre et barn i at løbe ud på en travlt befærdet vej for at hente sin bold og kan afholde en teenager fra at ryge sin første hash. Frygt er den helt rigtige reaktion, når der går ild i bygningen, eller en hund knurrer og blottes sine tænder. Frygt i sig selv er ikke en synd. Men den kan føre til synd.

Hvis vi prøver at dulme vores frygt med vredesudbrud, drukture, indadvendthed, surmuleri, en spiseforstyrrelse eller jernhård kontrol, så forhindrer vi Gud i at blive en del af løsningen og forværrer bare vores problemer. Så låser vi os selv fast i frygten og lader den dominere og definere vores liv. Bekymring og ængstelse suger glæden og livsmodet ud af os. Anfald af usikkerhed lammer os og sætter os ud af spillet. Hysteri kan aldrig være fra Gud. »For Gud har ikke givet os en fej ånd« (2 Tim 1,7).

Frygten fylder måske vores verden, men den behøver ikke fylde vores hjerte. Den vil altid komme og banke på døren. Vi må bare ikke invitere den til at spise med, og vi må for alt i verden ikke give den husly. Lad os i stedet sætte mod i os selv med et udvalg af Jesu formaninger til ikke at frygte. Kristi løfte og denne bogs hovedpåstand er ganske enkelt: Vi kan lære at frygte mindre i morgen, end vi gør i dag.

Da jeg var seks år gammel, lod min far mig en aften blive oppe sent sammen med resten af familien for at se filmen *Ulvemanden*. Det fik han god grund til at fortryde. Efter filmen var jeg sikker på, at ulvemanden hver aften luskede rundt i vores hus og ledte efter sit yndlingsmåltid: små rødhårede drenge med fregner. Min frygt blev hurtigt et problem. For at nå ud i køkkenet fra mit værelse, måtte jeg passere faretruende tæt på ulvemandens kløer og hugtænder, og det havde jeg ikke meget lyst til. Mere end én gang valgte jeg i stedet at gå ind på min fars soveværelse og vække ham. Ligesom Jesus i båden lå far og sov trygt midt i en dødsensfarlig situation. *Hvordan kunne nogen dog sove fra denne rædsel?*

Far betragtede mig søvndrukkent og spurgte: »Hvad er du bange for?« Når jeg mindede ham om uhyret, mumlede han: »Nå ja, ulvemanden.« Derpå væltede han ud af sengen, væbnede sig med et overnaturligt mod, eskorterede mig gennem dødsskyggens dal og gav mig et glas mælk fra køleskabet. Jeg betragtede ham med ærefrygt og tænkte: *Hvilket fantastisk menneske!*

Kan det tænkes, at Gud tager vores seismos-storme med den samme ophøjede ro, som min far udviste over for min angst for ulvemanden? »Da rejste han sig og truede ad storm og sø, og det blev helt blikstille« (Matt 8,26).

Det store skælv skælver for Jesus og falder til ro. Vandoverfladen bliver lige så ubevægelig som is, og disciplene undrer sig. »Hvem er han, siden både storm og sø adlyder ham?« (vers 27).

Ja, hvem er han? Han forvandler en tyfon til en søvnig eftermiddag og får med et enkelt ord kæmpebølger til at lægge sig. Han indgyder en døende mand mod og ro til at sende sin familie et kærlighedsbudskab i dødsøjeblikket. Godt gjort, Dee. Du måtte mange seismos-storme igennem i dit liv, men du gik ikke under til sidst.

Lad os bede til, at vi heller ikke gør det.

